Finansdepartementet

Angående promemorian EU:s penningtvättspaket

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerad promemoria.

Mot bakgrund av de intressen som Ekobrottsmyndigheten har att beakta lämnas följande synpunkter.

Sammanfattning
Ekobrottsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag om

- en ny definition av penningtvätt, men framhåller att den inte får begränsa möjligheten till tidig rapportering av misstänkta aktiviteter. Definitionen bör tydligt omfatta även situationer där brott ännu inte har begåtts genom begreppet ”koppling till brottslig verksamhet”, samtidigt som rapporteringsskyldigheten och Finanspolisens möjligheter att behandla uppgifter i penningtvättsregistret säkerställs.
- att bestämmelser om tillsyn över och ingripande mot enheter som åsidosätter sina skyldigheter ska samlas i den nya penningtvättslagen.
- att följdändringar ska göras i lagstiftningen, inklusive anpassningar av aktiebolagslagen.
- att fler enheter ska omfattas av skyldigheterna att motverka penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av riktade ekonomiska sanktioner,
- att registret över verkliga huvudmän ska innehålla fler uppgifter och att Bolagsverket ska få ett utökat ansvar att säkerställa att uppgifter i registret är korrekta,
- lämplighetskrav för ledningspersoner och verkliga huvudmän,
- att en myndighet (Länsstyrelsen i Stockholms län) ska övervaka penningtvättstillsynen över advokater och advokatbolag,
- att Polismyndigheten (Sveriges finansunderrättelseenhet) ska få utökade möjligheter att lämna information till företag, oaktad sekretess, och besluta om övervakningsåtgärder respektive dispositionsförbud i förhållande till konton och affärsförbindelser som företagen förvaltar, och
- att ett register över konton, konton för kryptotillgångar, värdepapperskonton, värdefack och virtuella IBAN, där även uppgifter om spelkonton ska ingå, ska ersätta det nuvarande konto- och värdefackssystemet.

Ekobrottsmyndigheten anser att följande frågor bör beaktas i den fortsatta beredningen av förslaget.

- Beloppsgränsen för kontanthandlare, 55 000 kr, är för hög och bör sänkas.
- Kontantförbudets gräns bör sättas lägre än 10 000 euro.

- De föreslagna sanktionsavgifterna bedöms generellt vara för låga och bör höjas samt indexuppräknas.
- Revisorers anmälningsskyldighet vid misstanke om penningtvätt bör förtydligas.
- Brottsbekämpande myndigheter bör få direktåtkomst till flera register, bland annat vissa transaktionsregister.
- Ekobrottsmyndigheten har behov av direktåtkomst till registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.
- Finanspolisens källskydd bör kunna brytas i vissa fall så att brottsbekämpande myndigheter får information om uppgiftslämnare när det behövs i utredningar.
- Begränsningen att endast ett kreditinstitut får delta i viss samverkan delas inte av Ekobrottsmyndigheten.
- Lagringstiden på fem år i konto- och värdefacksregistret kan vara för kort för omfattande utredningar.
- Förslagen kommer sannolikt att medföra kostnader som inte ryms inom myndighetens budgetram.

Inledande synpunkter

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker i allt väsentligt promemorians förslag och ser mycket positivt på reformen. Myndigheten anser att regelverket förbättrar möjligheterna att förebygga, upptäcka och utreda penningtvätt och annan ekonomisk brottslighet. Tillgången till mer tillförlitliga uppgifter stärks, liksom spårbarheten av tillgångar. Harmonisering inom EU minskar möjligheterna att utnyttja skillnader mellan medlemsstaternas regelverk. Fler uppgifter om verkliga huvudmän och ekonomiska tillgångar blir tillgängliga, vilket underlättar identifieringen av de fysiska personer som ytterst kontrollerar juridiska personer och finansiella tillgångar. Visselblåsarfunktioner och rapporteringskanaler stärks, samtidigt som myndigheternas möjligheter till finansiell kartläggning, tillgångsspårning och återtagande av brottsvinster förbättras. Kretsen av uppgifter som registreras i konto- och värdefacksregistret utökas och kommer även att omfatta uppgifter om kryptotillgångar och spelkonton.

Ekobrottsmyndigheten anser emellertid att det är av central betydelse att de brotts-bekämpande myndigheterna ges snabb, tillförlitlig och ändamålsenlig tillgång till uppgifter i de aktuella registren. Det är vidare angeläget att historiska uppgifter bevaras under tillräckligt lång tid och att myndigheterna ges de tekniska och organisatoriska förutsättningar som krävs för att effektivt kunna använda uppgifterna i underrättelseverksamhet, brottsutredningar och tillgångsinriktat arbete. Myndigheten efterfrågar också lägre gränsvärden för kontantbetalningar, högre sanktionsavgifter samt bättre tillgång till information och register.

4 Allmänna överväganden och definitioner

4.2 Följdändringar och 4.3 Hänvisningar till EU-rättsakter

Ekobrottsmyndigheten är positiv till förslagen och tillstyrker dem. Det får anses angeläget att anpassa aktiebolagslagen (2005:551), ABL, till det nya penningtvättsregelverket. Ekobrottsmyndigheten vill särskilt framhålla att utformningen av 9 kap. 42 § ABL orsakar oklarheter för revisorer angående när de ska anmäla brott mot lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott. Enligt 9 kap. 42 § första stycket tredje punkten ABL ska revisorer agera enligt 9 kap. 44 § samma lag och anmäla misstanke om penningtvättsbrott till åklagare men enligt 9 kap. 42 § tredje stycket ska revisor inte vidta åtgärder enligt 9 kap. 44 §.

Frågan har föranlett diskussioner med FAR AB, Revisorsinspektionen samt internt inom Ekobrottsmyndigheten. Den nuvarande tolkningen synes vara att revisorer vid misstanke om penningtvättsbrott eller näringspenningtvättsbrott inte ska göra brottsanmälan till brottsutredande myndighet, utan i stället rapportera sådana misstankar till finanspolisen. En sådan ordning riskerar att medföra betydande nackdelar för Ekobrottsmyndigheten. Myndigheten har ett starkt intresse av att få ta del av information i ett så tidigt skede som möjligt. Därutöver utgör revisorer en anmälargrupp vars underrättelser ofta håller hög kvalitet och inte sällan föranleder åtgärder från myndighetens sida. Om all information först ska passera via finanspolisen kan det ta längre tid innan de vidareförmedlas till Ekobrottsmyndigheten. Vidare lämnar finanspolisen som huvudregel inte ut uppgifter om källan till den information som ligger till grund för dess underrättelser (se avsnitt 11.1.6). Ekobrottsmyndigheten hade därför helst sett en ordning där revisorer vid misstanke om penningtvättsbrott eller näringspenningtvättsbrott är skyldiga att både rapportera misstanken till Finanspolisen och göra anmälan till behörig åklagare. Oavsett vilken lösning som väljs bör bestämmelsen förtydligas så att det inte råder någon tvekan om vilka skyldigheter som åvilar revisorer vid misstanke om sådana brott och att finanspolisen i sin tur så snart som möjligt i tillämpliga fall ska göra brottsanmälan till Ekobrottsmyndigheten.

4.5 Innebörden av vissa uttryck och begrepp

4.5.1 Penningtvätt

Ekobrottsmyndigheten är positiv till den föreslagna ändringen av definitionen av penningtvätt, men vill framföra följande synpunkter. Det är angeläget att definitionen i svensk rätt överensstämmer med definitionen i penningtvättsförordningen.

Ekobrottsmyndigheten vill särskilt framhålla vikten av att ansvariga enheters granskning och rapportering av misstänkta aktiviteter, som i dag sker med stöd av det nationella tillägget i 1 kap. 6 § andra stycket penningtvättslagen (2017:630), även fortsättningsvis kan ske med stöd av den nya definitionen.

Det bör därför tydliggöras att den nya definitionen inte inskränker ansvariga enheters möjligheter att rapportera misstänkta aktiviteter eller finanspolisens möjligheter att behandla uppgifter i penningtvättsregistret. Det bör vidare klargöras att sådana situationer omfattas av formuleringen ”koppling till brottslig verksamhet”, även i fall där den brottsliga handlingen ännu inte har begåtts.

Det är av synnerlig vikt för Ekobrottsmyndigheten att få in anmälningar i ett tidigt skede så att pågående brottslighet kan avbrytas innan tillgångar har förts undan eller annars inte längre kan säkras. För rapporteringsskyldighet bör det inte krävas att den ansvariga enheten har gjort en fullständig bedömning av de faktiska omständigheterna. Enligt artikel 69.1 i penningtvättsförordningen ska ansvariga enheter rapportera när det finns misstanke om eller rimliga skäl att misstänka att medel eller verksamhet har koppling till brottslig verksamhet. Bestämmelsen bör därmed även möjliggöra rapportering i situationer som i dag omfattas av tillägget i 1 kap. 6 § penningtvättslagen, dvs. när den brottsliga handlingen ännu inte har ägt rum.

5 Ansvariga enheter

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att fler företag ska omfattas av skyldigheterna att motverka penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av riktade ekonomiska sanktioner. Det är angeläget att lagstiftningen omfattar fler verksamheter, exempelvis leverantörer av kryptotilläggstjänster eller personer som regelbundet eller som huvudsaklig verksamhet handlar med ädla metaller mm, för att förebygga och upptäcka brottlighet.

5.3.3 Tillhandahållande av varor i utbyte mot kontanter (”kontanthandlare”)

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker att företag som bedriver kontant varuhandel även fortsättningsvis ska omfattas av penningtvättsregleringen. Det föreslagna beloppet på 55 000 kronor är dock för högt satt. Beloppet bör korrespondera med kontantförbudet, se nedan 13.1.

5.3.4 Tillhandahållande av varor och vissa elektroniskt förvarade penningvärden i utbyte mot kryptotillgångar

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. Det är angeläget att de aktuella verksamheterna omfattas av penningtvättsregelverket med hänsyn till den betydande risk för penningtvätt som transaktioner i kryptotillgångar och köp av bland annat presentkort kan medföra. Förslaget stärker förutsättningarna att förebygga, upptäcka och motverka att sådana tjänster och produkter används för att dölja eller omsätta tillgångar med koppling till brottslig verksamhet.

6 Vissa krav för att få bedriva verksamhet som ansvarig enhet

6.1 Registrering av ansvariga enheter

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen. Det är angeläget att ansvariga enheter kan identifieras och omfattas av skyldighet att registrera sig hos Bolagsverket. Registreringen är en central förutsättning för att tillsynsmyndigheter och brottsbekämpande myndigheter på ett ändamålsenligt och effektivt sätt ska kunna utöva tillsyn respektive bedriva brottsutredande verksamhet. Ekobrottsmyndigheten anser vidare att det är viktigt att tillsynsmyndigheterna ges befogenhet att vidta nödvändiga åtgärder vid bristande efterlevnad av den nya penningtvättslagen, inklusive att besluta om sanktionsavgifter.

7 Lämplighetskrav och kontroll av kravet

7.1 Kontroll av lämplighet och 7.2 Om lämplighetskraven inte uppfylls

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen om lämplighetsprövning av personer i verksamheter som omfattas av regelverket samt om åtgärder när personer i företagsledningen eller verkliga huvudmän inte bedöms vara lämpliga. Det är angeläget att styrelseledamöter, ledande befattningshavare och ägare i verksamheter med tillgång till betydande betalningsflöden eller där företagstjänster kan underlätta ekonomisk brottslighet omfattas av en effektiv lämplighetsprövning. Förslagen innebär att tillsynsorganen får bättre möjligheter och en skyldighet att ingripa mot olämpliga personer. Det är vidare viktigt att lämplighetsprövningen tillämpas på ett sådant sätt att den får reell betydelse och inte reduceras till en formalitet.

8 Tillsyn

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att bestämmelser om tillsyn och ingripanden mot företag som åsidosätter sina skyldigheter samlas i den nya penningtvättslagen samt att upplysningar om dessa bestämmelser lämnas i rörelselagstiftningen. En sådan ordning främjar enhetlighet och bidrar till ett mer överskådligt regelverk.

Vidare är det angeläget att såväl tillsynsorgan som andra myndigheter, i den utsträckning det är möjligt, åläggs en skyldighet att anmäla misstänkta omständigheter till finanspolisen, oavsett om dessa avser kontanttransaktioner eller andra former av transaktioner.

8.11 Tillsynsorganen och andra myndigheter ska tillhandahålla information till finansunderrättelseenheten

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om att tillsynsorganen snarast möjligt ska underrätta finansunderrättelseenheten när de upptäcker omständigheter som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Det är angeläget att sådan information lämnas i ett tidigt skede för att öka förutsättningarna att förebygga och beivra brott samt möjliggöra förverkande av brottsvinster.

9 Ingripande

9.4.4 Sanktionsavgifter

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att sanktionsavgifter ska kunna beslutas vid överträdelser. Det är angeläget att överträdelser medför kännbara konsekvenser. Myndigheten välkomnar att det inte ska krävas uppsåt eller oaktsamhet för att besluta om sanktionsavgift. I de fall där förutsättningar för lagföring inte föreligger kan sanktionsavgifter antas ha en brottsförebyggande effekt och bidra till att motverka brottsliga gärningar.

När sanktionsavgifter riktas mot fysiska personer är det viktigt att frågor om förbudet mot dubbelbestraffning uppmärksammas så att brottsbekämpande myndigheter får kännedom om huruvida en sanktionsavgift har beslutats för samma gärning som är föremål för brottsutredning. Motsvarande problematik kan uppkomma beträffande juridiska personer när

det gäller företagsbot. Det kan exempelvis inte uteslutas att samma bristande agerande avseende kundkännedomsåtgärder och genomförande av transaktioner uppfyller förutsättningarna för såväl sanktioner enligt penningtvättsregelverket som straffansvar för näringspenningtvätt.

Vid överträdelser av penningtvättsregelverket och TFR-förordningen (EU 2023/1113) ska tillsynsorganet, utöver ingripanden mot den ansvariga enheten, även kunna ingripa mot personer i den ansvariga enhetens ledning. Detta bedöms kunna ha en betydande brottsförebyggande effekt.

9.10 Skydd för personer som rapporterar överträdelser och misstanke om brott

Ekobrottsmyndigheten anser att det är positivt att de myndigheter som utövar tillsyn över att penningtvättsregleringen efterföljs kontrollerar ansvariga enheters skyldighet att inrätta interna rapporteringskanaler (visselblåsarfunktioner). Sådana rapporteringskanaler mottar uppgifter som kan resultera i brottsutredningar. Det är därför även ur ett brottsbekämpande perspektiv angeläget att sådana kanaler fungerar tillfredsställande.

10 Krav på övervakning av självreglerande organs tillsyn

10.3 Valet av övervakningsmyndighet

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att Länsstyrelsen i Stockholms län ska ges i uppdrag att utöva tillsyn över Advokatsamfundets penningtvättstillsyn. Länsstyrelsen bör tillförsäkras den specialistkompetens och erfarenhet som krävs för att uppdraget ska kunna fullgöras på ett effektivt och rättssäkert sätt.

11 Finansunderrättelseenheten

11.1.6 Rapporteringsskydd

Finanspolisens informationsskyldighet vid besvarande av begäranden om uppgifter från behöriga myndigheter omfattar inte identiteten på de fysiska eller juridiska personer som har rapporterat misstänkta transaktioner eller aktiviteter. I promemorian anges vidare att källan till en misstankerapport inte får röjas enligt artikel 36.2. Ekobrottsmyndigheten anser att detta är problematiskt. För att kunna värdera uppgifternas tillförlitlighet, relevans och betydelse för en förundersökning finns det ofta ett påtagligt behov av att känna till informationskällan. Det bör därför införas ett undantag för brottsbekämpande myndigheter som, i enlighet med tillämplig nationell straffprocessrätt, möjliggör utlämnande av sådana uppgifter när det är nödvändigt för brottsutredande verksamhet.

11.2.10 Fastighetsregistret

Ekobrottsmyndigheten är positiv till förslaget och tillstyrker det. Det får anses angeläget att Finansunderrättelseenheten har omedelbar och direkt tillgång till registret.

Ekobrottsmyndigheten anser att finansunderrättelseenheten även ska få tillgång till det nationella bostadsrättsregistret som är under uppbyggnad.

11.7 Instruktioner för övervakning

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen ska ges möjlighet att instruera rapporteringsskyldiga enheter att övervaka transaktioner eller aktiviteter. Sådana övervakningsåtgärder är angelägna för att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet som innefattar penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

11.8 Dispositionsförbud

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att bestämmelserna om dispositionsförbud förs in i den nya lagstiftningen. Myndigheten tillstyrker vidare förslaget att det tydliggörs att finansunderrättelseenheten får meddela dispositionsförbud även vid misstanke om att en transaktion har koppling till förbrott till penningtvätt samt att ett sådant förbud kan omfatta konton och affärsförbindelser. Det är angeläget att det finns effektiva förutsättningar för att vidta skyndsamma åtgärder vid misstanke om brott, i syfte att minska risken för att brottsvinster flyttas, omsätts eller på annat sätt undandras innan andra åtgärder har kunnat vidtas.

11.8.4 Åklagares prövning av ett dispositionsförbud

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen om att föra över bestämmelserna om dispositionsförbud. Det är angeläget att beslut om dispositionsförbud även fortsättningsvis så snart som möjligt anmäls till åklagare för prövning av om åtgärden ska bestå.

11.8.6 Underrättelse om beslut om dispositionsförbud

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker att bestämmelserna om underrättelse förs över oförändrade till den nya penningtvättslagen. Det är angeläget att underrättelse lämnas så snart det kan antas att syftet med dispositionsförbudet inte motverkas och att den pågående utredningen inte skadas genom ett röjande av uppgiften.

11.8.7 Rättslig prövning

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker att överklagandeförbudet för beslut om dispositionsförbud förs över till den nya lagen. Detta är angeläget eftersom ett överklagande i praktiken inte ger den enskilde någon reell möjlighet att få beslutet prövat i sak. Ekobrottsmyndigheten instämmer i promemorians bedömning att det finns andra, mer ändamålsenliga rättsmedel för att tillvarata den enskildes rättigheter, såsom möjligheten att begära skadestånd.

11.9 Penningtvättsregistret

Ekobrottsmyndigheten är positiv till förslaget och tillstyrker det. Myndigheten bedömer att det är angeläget att penningtvättsregistret förs av finanspolisen, men vill också framhålla vikten av att finanspolisen får förutsättningar att ur den omfattande informationsmängden i registret identifiera och förmedla information som är relevant för Ekobrottsmyndighetens verksamhet på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Det är nödvändigt för att Ekobrottsmyndigheten ska kunna fullgöra sin centrala roll i arbetet mot den kriminella ekonomin.

12 Särskilda frågor

12.4 Samverkan

12.4.2 Samverkan enligt penningtvättslagen

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker att nuvarande bestämmelser om samverkan förs över till den nya lagen och att kretsen av deltagande myndigheter utökas så att även Kronofogde-myndigheten och Kustbevakningen omfattas. För en effektiv brottsbekämpning är det angeläget att berörda myndigheter kan samverka i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka penningtvätt, förbrott till penningtvätt samt finansiering av terrorism.

Ekobrottsmyndigheten delar däremot inte promemorians bedömning att deltagandet i samverkan bör begränsas till ett kreditinstitut. Myndigheten kan inte se att en sådan begränsning är rättsligt nödvändig och ifrågasätter att möjligheten för flera kreditinstitut att delta i en samverkan inskränks. Samverkan är en mycket viktig del i Ekobrottsmyndighetens verksamhet för att förebygga, upptäcka och beivra brottslighet.

Frågan om fler kreditinstituts deltagande i samverkan bör därför övervägas närmare inom ramen för det fortsatta lagstiftningsarbetet.

12.4.3 Sekretess ska inte hindra samverkan

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. För en effektiv brottsbekämpning är det angeläget att sekretessbestämmelserna inte utgör hinder för nödvändig samverkan mellan berörda myndigheter och andra aktörer.

13 Kontantförbud

13.1 Utformningen av kontantförbudet

Ekobrottsmyndigheten är positiv till förslaget och tillstyrker det. Det är angeläget att det vid utformningen av kontantförbudet införs en ändamålsenlig beloppsgräns.

Ekobrottsmyndigheten vill särskilt framhålla att gränsen bör sättas lägre än 10 000 euro. Det bedöms inte finnas något legitimt behov av att i handeln hantera kontantbetalningar av den storleksordningen. En lägre gräns framstår därför som väl motiverad.

Även om det är angeläget att kontanthandlare fortsatt omfattas av penningtvättsregelverket som ansvariga enheter kan det ifrågasättas om inte ett generellt förbud mot kontantbetalningar över ett lägre belopp skulle utgöra ett mer effektivt styrmedel. Ett sådant förbud skulle sannolikt även ha ett tydligare signalvärde samt vara enklare att tillämpa och efterleva i handeln.

Kontanter bedöms alltjämt utgöra en betydande del av den kriminella ekonomin i Sverige. De spelar en central roll i brottsupplägg kopplade till arbetslivskriminalitet, där stora skattebelopp varje år undandras det allmänna. Narkotikahandel utgör dessutom en av de viktigaste inkomstkällorna för kriminella nätverk och genererar betydande kontanta brottsvinster. Under 2021 uppskattades narkotikaförsäljningen i Sverige ha genererat mellan

10 och 15 miljarder kronor i intäkter. Hanteringen av dessa medel innefattade sannolikt omfattande utförsel av kontanter. Det är fortsatt sannolikt att en betydande del av intäkterna från narkotikabrottsligheten genereras och hanteras i kontanter (se Myndighetsgemensam redovisning om att stärka förmågan att återta brottsvinster, Ju2025/01525).

Kontanter fyller även en viktig funktion inom den organiserade brottsligheten. Det finns uppgifter om att kriminella nätverk anlitar professionella penningtvättsaktörer och i vissa fall använder gemensamma logistiska lösningar, såsom kontanttransporter. Vidare finns uppgifter om kopplingar mellan rysktalande organiserad brottslighet inom arbetslivet, som har behov av kontanter för att avlöna svart arbetskraft, och andra kriminella nätverk som behöver omsätta eller göra sig av med stora mängder kontanter (se Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2025).

Genom att begränsa möjligheterna att använda kontanter i handeln minskar avsättningsytan för brottsvinster och därmed möjligheterna att integrera sådana medel i den legala ekonomin. Mot denna bakgrund framstår en lägre beloppsgräns för kontantbetalningar som väl motiverad. I sin betalningsrapport för 2026 rekommenderar Riksbanken en högsta beloppsgräns för kontantköp i handeln om 10 000 kronor.

Ekobrottsmyndigheten delar bedömningen i promemorian att en kriminalisering av överträdelser av kontantförbudet inte bör införas. I sammanhanget bör det noteras att mottagande av kontanter i handeln redan i dag kan utgöra näringspenningtvätt, under förutsättning att transaktionen i övrigt är tillräckligt klandervärd.

13.2 Tillsyn gällande kontantförbudet

13.2.2 Ingripande vid överträdelse av kontantförbudet

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker vidare promemorians förslag förslagen om tillsyn samt att sanktionsavgifter ska kunna fastställas inom vissa intervall för att säkerställa att sanktionerna blir effektiva, proportionerliga och avskräckande för samtliga aktörer.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs ska tillsynsmyndigheten särskilt beakta om överträdelsen varit allvarlig, upprepad eller systematisk. Det spann för sanktionsavgifterna som föreslås är för låga. Sanktionsavgifterna bör ligga närmre andra överträdelser av penningtvättslagen och mer i paritet med de sanktionsavgifterna, se promemorian 9.4.4 Sanktionsavgifter.

När det gäller sanktionsavgifter som beslutas vid överträdelser av kontantförbudet är det viktigt att Ekobrottsmyndigheten på ett enkelt och effektivt sätt får kännedom om sådana beslut. Detta för att säkerställa att principen om förbud mot dubbelprövning (ne bis in idem) inte åsidosätts i brottsutredningar där mottagandet av kontanter utgör ett led i den misstänkta brottsligheten.

14 Verkligt huvudmannaskap

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om mer detaljerade regler om registret över verkliga huvudmän. Det är angeläget att registret över verkliga huvudmän utökas samt även

att det innehåller uppgifter som gör det möjligt att identifiera vilka juridiska personer och konstruktioner som antingen själva är eller som har koppling till personer eller enheter som är föremål för riktade ekonomiska sanktioner. Det är angeläget att registret sköts och att tillsynen utövas av Bolagsverket. Det är också viktigt att underrättelser sker till finansunderrättelseenheten vid behov eftersom registret kan vara ett värdefullt verktyg i kampen mot den grova ekonomiska brottsligheten.

Att bestämmelserna tydliggörs genom en uttrycklig hänvisning i penningtvättsförordningen är positivt. Därigenom blir kopplingen till arbetet mot penningtvätt ännu tydligare samtidigt som det klargörs vilka aktörer som omfattas av regleringen.

De nya reglerna innebär att förhållandevis höga krav ställs på dem som ska identifiera verkliga huvudmän och genomföra de analyser som regelverket förutsätter. Mot den bakgrunden är det viktigt att det finns incitament att utföra dessa uppgifter noggrant och med tillräcklig kvalitet.

Ur ett brottsbekämpande perspektiv är det också positivt att dokumentation ska finnas tillgänglig inte bara avseende uppgifter om verkligt huvudmannaskap utan även beträffande de överväganden och analyser som ligger till grund för de slutsatser som har dragits. Detta stärker spårbarheten och möjligheterna till efterhandskontroll.

14.3 Registermyndighet

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. För att säkerställa en enhetlig och effektiv hantering är det angeläget att uppgifterna samlas hos Bolagsverket i egenskap av registermyndighet.

14.4 Vilka som omfattas av skyldigheterna

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om vilka som omfattas av skyldigheterna att inneha, lämna ut och anmäla uppgifter om verkligt huvudmannaskap. Det är angeläget att det tydliggörs vilka som omfattas av skyldigheterna och vilka som är undantagna.

14.5 Vilka som är verkliga huvudmän

14.5.1 Definitionen av verklig huvudman

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. Det är angeläget att det skapas bättre möjligheter att identifiera den fysiska eller juridiska person som faktiskt kontrollerar en kontoinnehavare och att knyta finansiella tillgångar till den bakomliggande kontrollstrukturen. Myndigheten ser särskilt positivt på att datum för det verkliga huvudmannaskapets början och slut ska registreras. Detta ger förutsättningar att bedöma kontrollförhållandena under en viss relevant period.

14.5.3 Om verkliga huvudmän i en juridisk person inte kan identifieras

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. Det är angeläget att en juridisk person dokumenterar de åtgärder som vidtas för att identifiera de verkliga huvudmännen.

14.9 Skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om skyldighet att anmäla uppgifter för registrering. Det är angeläget att det framgår vad som gäller vid anmälan och undantag för att undvika dubbelregistrering i en annan stat inom EES.

14.14 Bolagsverkets åtgärder för att säkerställa att uppgifterna är korrekta (i verklig huvudmans registret)

14.14.1 Kontroller vid anmälan och senare

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att utöka registret över verkliga huvudmän samt att ge Bolagsverket ett tydligare ansvar för att säkerställa uppgifternas riktighet. Det är angeläget att registret innehåller korrekta, aktuella och tillförlitliga uppgifter om verkliga huvudmän. Tillgång till sådana uppgifter är av stor betydelse för Ekobrottsmyndighetens brottsbekämpande verksamhet och bidrar till effektiva åtgärder mot ekonomisk brottslighet och penningtvätt.

14.14.2 Bolagsverkets verktyg vid kontroll

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om utökade kontrollmöjligheter. Det är angeläget att Bolagsverket ges ändamålsenliga verktyg för att hantera olika situationer och att myndigheten kan använda såväl förelägganden förenade med vite som, när det bedöms nödvändigt, genomföra kontroller på plats hos registreringsskyldiga personer.

14.15.2 Rapportering av avvikelser

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att myndigheter som använder registret ska vara skyldiga att anmäla felaktiga eller ofullständiga uppgifter i registret till Bolagsverket. Det är angeläget att Bolagsverket utan dröjsmål underrättas om uppgifter som är felaktiga eller saknas, samt att sekretessbestämmelser inte utgör hinder mot sådan underrättelseskyldighet.

14.16 Bolagsverkets ingripanden när skyldigheter inte efterlevs

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen. Det är angeläget att Bolagsverket ges möjlighet att meddela förelägganden och att sådana förelägganden vid behov får förenas med vite.

14.16.7 Likvidation och avregistrering

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att Bolagsverket ska få besluta att ett aktiebolag eller en ekonomisk förening ska träda i likvidation om verksamheten inte har följt ett föreläggande. Det är angeläget att det finns effektiva och avskräckande sanktioner vid underlåtenhet att uppfylla kraven i ett föreläggande, särskilt när syftet med underlåtenheten kan vara att dölja vem som är verklig huvudman.

I propositionen Bolag och brott (prop. 2024/25:8 s. 37) framhålls att företag under senare år i allt större utsträckning har uppmärksammats som verktyg för brottsliga ändamål. Företag utnyttjas systematiskt inom den organiserade brottsligheten och bildas i vissa fall enbart i syfte att användas för att begå brott. Mot denna bakgrund, och då regleringen om verkliga huvudmän syftar till att förhindra att juridiska personer och juridiska konstruktioner används för bland annat penningtvätt samt att försvåra omsättningen av brottsvinster, anser Ekobrottsmyndigheten att det finns starka skäl för att Bolagsverket under vissa förutsättningar ska få besluta om likvidation av aktiebolag och ekonomiska föreningar.

14.19 Bolagsverkets underrättelseskyldighet till finansunderrättelseenheten

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om underrättelseskyldighet till finansunderrättelseenheten. Det är angeläget att Bolagsverket utan dröjsmål underrättar finansunderrättelseenheten när det framkommer omständigheter som kan antas ha samband med penningtvätt eller finansiering av terrorism. Uppgifterna bör även delges till samtliga brottsbekämpande myndigheters underrättelseverksamhet då det rör misstankar om oegentligheter i bolagsförhållanden. Det bör även framgå av Bolagsverkets uppdrag att myndigheten, på begäran av brottsbekämpande myndigheter, ska tillhandahålla dokumentation avseende kontrollverksamheten.

15 Konto- och värdefackssystemet

15.1.5 Ett register föreslås

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker att ett konto- och värdefackssystem införs som ett centralt register och att Skatteverket ska vara registermyndighet. Det är angeläget med en säkrare och effektivare lösning än dagens system. Det är angeläget att även spelkonton ska framgå av registret samt uppgifter om krypto eftersom det är stor risk för penningtvätt i samband med dessa. Ekobrottsmyndighetens möjligheter att förebygga och utreda brott och att återta brottsvinster kommer därmed att öka. Den föreslagna lösningen gällande myndigheternas åtkomst till registret samt bestämmelserna om utlämnande och sekretess synes väl avvägda.

15.2 Sammankoppling med andra medlemsstaters mekanismer

Ekobrottsmyndigheten delar den bedömning som görs i promemorian att ett register över konton, värdefack och virtuella IBAN bör inrättas samt att registret ska sammankopplas med motsvarande centraliserade och automatiserade mekanismer i andra medlemsstater genom bankkontoregistrens sammankopplingssystem. Myndigheten delar även bedömningen att de uppgifter som följer av direktivet ska vara sökbara genom denna sammankoppling. Det är angeläget att behöriga myndigheter i medlemsstaterna på ett enkelt och skyndsamt sätt kan få tillgång till information om vilka fysiska och juridiska personer som innehar konton respektive värdefack.

15.4.2 Uppgifter som ska finnas i registret

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget avseende vilka uppgifter som ska ingå i registret. Det är angeläget att registret över konton, värdefack och virtuella IBAN omfattar ytterligare uppgifter. Vidare är det av stor vikt att registret utformas teknikneutralt i fråga om vilka konton som ska omfattas av registreringsskyldigheten. Regleringen bör utformas så att framtida tekniska lösningar för genomförande av transaktioner inte möjliggör ett kringgående av kraven på identifiering av de fysiska eller juridiska personer som är involverade i sådana transaktioner. Detta är en förutsättning för att regelverkets syfte ska kunna upprätthållas och att regelverket även fortsättningsvis kan tillämpas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

15.4 Skyldigheten att lämna uppgifter för registrering

15.4.1 Företag som ska omfattas av registreringsskyldighet

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget avseende vilka institut och spellicenshavare som ska omfattas av registerskyldigheten. Det är angeläget att registret ges en så heltäckande

omfattning som möjligt för att skapa goda förutsättningar för ett effektivt arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

15.4.2 Uppgifter som ska finnas i registret

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget avseende vilka uppgifter som ska omfattas av registret. Det är angeläget att uppgifter om betalkonton, konton för kryptotillgångar, värdepapperskonton och virtuella IBAN samt uppgifter om kontoinnehavare, företrädare och verkliga huvudmän registreras. Detsamma gäller uppgifter om registrerade spelare och deras spelkonton.

Ekobrottsmyndigheten ser positivt på att kretsen av registrerade och tillgängliga uppgifter utvidgas. Förslaget skapar bättre förutsättningar för att kartlägga ekonomiska flöden, identifiera tillgångar och följa transaktioner i ärenden om ekonomisk brottslighet. Därigenom stärks även möjligheterna att bedriva effektiva finansiella utredningar och ett ändamålsenligt tillgångsinriktat arbete.

15.4.3 Anmälan om registrering

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att kreditinstitut och finansiella institut som omfattas av lagen regelbundet ska lämna uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Vidare tillstyrker Ekobrottsmyndigheten att även licenshavare omfattas av denna skyldighet.

Det är angeläget att registret innehåller aktuella och korrekta uppgifter för att kunna fylla sin funktion som verktyg för myndigheters kontrollverksamhet och för de brottsbekämpande myndigheternas arbete.

15.5 Sekretess för uppgifterna

15.5.1 Tystnadsplikt hindrar inte att uppgifterna anmäls

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. Det är angeläget att institutens och licenshavarnas skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen inte hindrar att uppgifter anmäls till Skatteverket.

15.6 Myndigheters behov av uppgifter ur registret och 15.7 Sekretessbrytande bestämmelser

Ekobrottsmyndigheten är positiv till förslaget och tillstyrker det. Det får anses angeläget att de brottsbekämpande myndigheterna får uppgifter ur registret. Därigenom får de brottsbekämpande myndigheterna fler verktyg och bättre förutsättningar att utreda och förhindra grov brottslighet.

Ekobrottsmyndigheten har behov av direktåtkomst till registret i den brottsbekämpande verksamheten, i ärenden om rättslig hjälp i brottmål, i ärenden om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder, vid utredningar om självständigt förverkande samt i verksamheten som kontor för återvinning av tillgångar.

Det är i dag ett mycket omfattande arbete att spåra transaktioner genom att inhämta uppgifter från olika institut och myndigheter. Direkttillgång till registret skulle avsevärt effektivisera

möjligheterna att identifiera, spåra, säkra och i slutändan förverka brottsvinster. Frågan bör beredas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

15.11.10 Längsta tid för behandlingen

Ekobrottsmyndigheten är positiv till förslaget och tillstyrker det. Det får anses angeläget att uppgifter i registret får behandlas under en bestämd tidsperiod. Av promemorian framgår att denna period är begränsad till fem år efter att det konto, värdefack eller virtuella IBAN som uppgifterna avser har avslutats eller på annat sätt upphört. Ekobrottsmyndigheten anser emellertid att behovet av lagring kan vara längre, särskilt med hänsyn till omfattande och längre förundersökningar. Frågan om lagringstidens längd bör därför beaktas i den fortsatta beredningen av förslaget.

17 Konsekvenser

Förslagen innebär att Ekobrottsmyndigheten får tillgång till mer omfattande och strukturerad information om finansiella tillgångar, kontoinnehavare, företrädare och verkliga huvudmän. De nya informationsmängderna kommer medföra behov av anpassningar av myndighetens IT-stöd och arbetssätt. Det kan även uppkomma behov av utbildningsinsatser och rutiner för bland annat behörigheter och informationssäkerhet samt rekrytering av personal. Som en konsekvens av förslagen i promemorian kan inflödet av penningtvättsrapporter till finanspolisen förväntas öka. Detta kan i sin tur leda till att fler ärenden och underrättelser vidarebefordras till Ekobrottsmyndigheten, vilket kan medföra ett ökat antal anmälningar och ett större inflöde av ärenden till myndigheten. Ekobrottsmyndigheten anser att dessa konsekvenser bör beaktas i det fortsatta genomförandearbetet. Kostnaderna ryms sannolikt inte inom ram.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Ola Sjöstrand. I den slutliga handläggningen har rättschefen Ulrika Lundström deltagit. Seniora åklagaren och verksjuristen Oscar Strömblad har varit föredragande

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Expedition till:
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:
ju.da@regeringskansliet.se
johanna.ring@regeringskansliet.se
camilla.landberg@regeringskansliet.se